

Vocea Civică

Volumul 5, Nr. 6 (27)

Noiembrie-Decembrie 1999

◆
Interviu cu

Nicolae Teleuco,
Vicepreședinte,
Comisia Electorală
Centrală
(pag. 2)

◆
Interviu cu

Aliona Niculiță,
Director,
Centrul Național de
Asistență și Informare
a Organizațiilor
Neguvernamentale din
Republica Moldova
CONTACT
(pag. 3)

◆
Boris Steinman:

Transformarea
societății și
sectorul trei
(pag. 5)

◆
Bob Bonwitt:

Reconstruirea
Balcanilor
(pag. 12)

Buletin informativ

MUSCA ȘI CĂCIULA

În numărul 5 (9), august 1999 al revistei oamenilor de afaceri din Republica Moldova, OBSERVATOR ECONOMIC, dl Valeriu Reniță, primar de Suruceni, își continuă o mai veche pledoarie în favoarea instaurării unui regim autoritar în Moldova. Primul gospodar al Surucenilor explică de ce crede că țara poate fi scoasă din criză doar de un "țar bun" sau, mai pe șleau spus, de un dictator luminat.

Asemenea opțiune este o chestiune ce îl privește personal pe dl Reniță. Numai că Domnia sa simte nevoia să mă amestece în "lovitura de catifea" cu care cochetează afirmând că l-aș fi făcut praf pentru o asemenea opțiune politică într-un număr al buletinului nostru informativ. Tot ce scriam (Vocea Civică, volumul 4, Nr.6 (21), noiembrie-decembrie 1998) era: "Cu atât mai surprinzătoare este teoria, susținută chiar de lideri ai presei independente, pledând pentru instaurarea unei dictaturi... cumsecade în Moldova." Atît — fără nume și fără a intra în detalii. Dar, musca nu se simte bine pînă nu atrage singură atenția că se află pe căciulă, de unde și cunoscuta vorba românească.

Că dl Reniță consideră că "la dragostea neprefăcută de țară" trebuie raportate, așa, otova, "atît credința într-un dictator bun și înțelept, cît și cea de democrație" este iarăși o mărturisire ce îl privește personal. Ce mă face să fiu mai mult decît atent la modul în care își "conceptualizează" de data aceasta demersurile ideologice dl Reniță este faptul că publicația în care își asumă asemenea idei apare cu sprijinul financiar al Fundației Euroasia și al USAID. Contribuabil american fiind, mă simt ușor stînjinit să văd că banii plătiți de mine drept impozite către stat sînt folosiți și pentru pledoarii în favoarea dictaturilor. Dacă nu mă înșel, dl Reniță a beneficiat și de o substanțială călătorie de studii în Statele Unite. Nu cred în exportul și importul de democrație, dar, parcă aș spune că spre a descoperi paradigma salvatoare a "dictatorului luminat" nu era nevoie de traversat Atlanticul. Slavă Domnului, la Chișinău se poate suge, în continuare și confortabil, la țîța unor dictaturi cu "chip uman".

Deși un parlamentar nu are dreptul pe timpul mandatului la alte venituri decît indemnizația rerspectivă, pe cînd candida pentru Parlament dl Reniță afirma cam imprudent că intenționează să renunțe la indemnizația de parlamentar. Tot ce a obținut cu o asemenea campanie electorală a fost 0.183% din votul alegătorilor. Sper că primarul de Suruceni nu va fi surprins niciodată în mîna dreaptă cu biciul și în mîna stîngă cu felinarul, doar pentru a ne convinge cît de sincer crede în soluția "dictatorului luminat". Nu atît ideile dlui Reniță pun pe gînduri, ci tocmai sinceritatea lor.

La Mulți Ani și Sărbători fericite tuturor!

Vocea Civică: *Stimate dle. Televco, în perioada 6-8 octombrie a.c., ați participat la conferința anuală a Asociației funcționarilor electorali din Europa Centrală și de Est (ACEEEO) din Bratislava. Care au fost principalele teme de discuție din cadrul acestei conferințe?*

Nicolae Televco: Înainte de a vă răspunde la întrebare aș vrea să fac un scurt istoric privind ACEEEO și scopurile ei. Acum opt ani, țările Europei Centrale și de Est au inițiat un amplu proces de instituționalizare a unor alegeri libere și oneste pe baza sistemului pluripartit. Conștienți de lipsa comună de experiență în acest domeniu și sub aspect teoretic, și sub aspect practic, funcționarii electorali din țările respective au hotărât să se întâlnească în perioada 30 iulie-2 august 1991 în Budapesta, în cadrul unui simpozion consacrat sistemelor electorale din această regiune. Organizat cu sprijinul IFES și Biroului Electoral Național din Ungaria, simpozionul a făcut posibilă inițierea unor discuții periodice și extrem de utile între funcționarii electorali din Europa Centrală și de Est și diverși experți electorali occidentali cât privește dificultățile ce stau în calea organizării și desfășurării unor alegeri libere și corecte în regiune. Atunci în 1991 reprezentanții oficiali ai Albaniei, Bulgariei, Cehoslovaciei, Ungariei, Poloniei și Iugoslaviei au elaborat și semnat un protocol comun care prevedea crearea unui organism regional al funcționarilor publici (ACEEEO). Mai târziu, acest protocol a fost semnat și de Estonia, Letonia, Lituania, Ucraina, Kazahstan, Macedonia, Croația, Rusia, Moldova etc. Principalele obiective ale ACEEEO au

“educația civică trebuie începută chiar din școală”

fost declarate următoarele: stimularea cooperării internaționale, sprijinirea democrației prin asigurarea inviolabilității drepturilor electorale etc.

Aș vrea totodată să mulțumesc pe această cale fundațiilor IFES și Soros-Moldova care au sprijinit financiar călătoria mea la Bratislava.

Tema principală a conferinței a fost Un deceniu de democrație: *rolul educației în realizarea dreptului de vot*. Cu alte cuvinte, ce poate fi făcut pentru a-i determina pe cetățeni să participe mai activ la guvernarea țării prin alegeri, deoarece în ultimii ani s-a constatat că un procent tot mai mic de cetățeni participă la alegeri atât în țările cu puternice și vechi tradiții democratice, cât și în cele aflate în tranziție spre o democrație autentică. O problemă aparte este participarea tineretului la alegeri. Știm cu toții că numărul tinerilor care participă la alegeri este foarte mic și nu numai la noi. Aceasta este o situație paradoxală, pentru că tocmai ei ar trebui să fie cei mai cointeresați în a fi cât mai activi și a-i vota pe cei care, în viziunea lor, le-ar putea garanta un viitor cât mai acceptabil în condițiile în care ne aflăm azi. Prin contrast, pensionarii sînt foarte activi, votează în masă și reiese că ei, prin votul lor, hotărăsc soarta alegerilor. Să luăm drept exemplu recente alegeri prezidențiale din Ucraina. Președintele Kucima a înțeles că tineretul este un fragment important al electoratului și a încercat să se apropie cât mai mult de el în campania electorală. Kucima și personalul său electoral au organizat numeroase manifestări legate de și pentru tineret. În cele din urmă Kucima a fost acela care a câștigat alegerile. Experții susțin că tineretul a fost mult mai activ în cel de al doilea tur de scrutin datorită manifestărilor de care am vorbit.

Un deosebit interes a prezentat pentru mine expoziția de echipament și noi tehnologii electorale la care au participat diferite firme producătoare de aparate pentru computerizarea proceselor electorale. Ar fi un lucru extraordinar să obținem mijloacele necesare pentru a aplica asemenea tehnologii și la noi. Ele deja se aplică în numeroase țări și au drept scop soluționarea multor probleme legate de numărarea voturilor și computerizarea listelor de alegători - o problemă acută pentru Moldova, pentru că sistemul nostru actual de evidență a populației

nu face față realităților. Din câte știm, mulți cetățeni nu au nici măcar buletine de identitate. Anume la alcătuirea listelor de alegători se comit cele mai multe fraude.

VC: *Ce rol îi revine educației civice în formarea cetățenilor și popularizarea drepturilor electorale?*

NT: Un rol substanțial în determinarea cetățenilor de a participa mai activ la alegeri îl poate juca educația civică. Această înseamnă că este deosebit de necesar să se elaboreze un program amplu de educație civică pentru cetățeni. În urma acestui program cetățenii trebuie să știe mai bine nu numai drepturile lor, ci și modul în care ele trebuie exercitate. Cetățenii trebuie să înțeleagă că alegerile au o importanță majoră pentru fiecare din ei. Astfel, educația civică trebuie începută chiar din școală cu atât mai mult cu cât există această posibilitate la ora actuală. Să luăm drept exemplu secțiile de votare. Unde, de regulă, acestea sînt plasate? În școli. Ce ar împiedica cadrele pedagogice să organizeze pentru elevi excursii la secțiile de votare, să le arate pe viu cum decurge procesul de votare, să le explice ce înseamnă cabină de votare, cum intri, cum ieși, cine are dreptul să voteze, cine nu, cum se completează buletinul de vot etc.? Din câte vedem, învățătorii ar putea fi un factor cheie în desfășurarea programelor de educație civică.

Din cei 628 de primari aleși în alegerile locale din acest an, 182 sînt învățători de profesie. Din cei peste 6000 de consilieri - în consiliile județene, orașenești, municipale, sătești, comunale - aleși în aceleași alegeri locale, mai mult de o treime sînt pedagogi. Din cei peste 20.000 de membri ai consiliilor și birourilor electorale responsabile de organizarea alegerilor respective în teritoriu foarte mulți au fost pedagogi.

Este clar că una din cele mai importante părți ale acestui program trebuie să fie adresată în primul rînd tineretului din instituțiile de învățămînt de toate nivelele. Trebuie să se organizeze diferite olimpiade privind cunoașterea drepturilor și obligațiilor cetățeanului în școli. De asemenea, mass media le revin un rol deosebit în procesul de educație civică a populației.

VC: *Vă mulțumim.* ■

18 noiembrie 1999, Chișinău.

“nici nu este necesar să coordoneze cineva anume sectorul trei”

Vocea Civică: *Stimată dră Aliona Niculiță, în perioada 4-6 noiembrie a.c. Centrul CONTACT a organizat a doua ediție a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din Moldova. Vă rugăm să explicați cititorilor noștri ce înseamnă un asemenea forum, care sînt scopurile și structura lui.*

Aliona Niculiță: În viziunea noastră forumul înseamnă o întrunire a organizațiilor neguvernamentale (NGO-uri) din țară, o întâlnire de o importanță majoră între reprezentanții lor și cei ai administrației publice, sectorului de afaceri, finanțatorilor, în cadrul căreia participanții discută și analizează problemele cu care se confruntă societatea civilă, posibilitățile de colaborare între cele trei sectoare, precum și posibilitățile de finanțare a inițiativelor, proiectelor elaborate de către NGO-uri.

Forumurile se organizează practic în toate țările dezvoltate, inclusiv în cele din Europa Centrală și de Est, ca de exemplu, în Polonia, Ungaria, România etc. Cît privește inițiativa organizării unui forum al organizațiilor neguvernamentale la noi în Moldova, ea a venit prin filiera românească, sau mai bine-zis, prin Centrul de asistență pentru organizațiile neguvernamentale CENTRAS din România și dl. Dorin Tudoran, directorul biroului Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale din Moldova (IFES-Moldova). Organizarea unui asemenea forum a fost prevăzută în proiectul de creare a Centrului CONTACT, proiect elaborat în 1995 la inițiativa fundației SOROS-Moldova în colaborare cu CENTRAS și IFES-Moldova. Proiectul respectiv a fost finanțat de către SOROS-Moldova și Programul TACIS pentru democrație.

La ora actuală, în Moldova sînt înregistrate peste 1400 ONG-uri.

Evident că nu orice ONG își poate permite să participe la un asemenea forum. ONG-urile doritoare de a participa la forum au trebuit să îndeplinească două condiții: 1) completarea unui formular de participare unde urmau să indice domeniul de activitate în care se încadra profilul lor; 2) prezentarea unor studii, materiale sau proiecte de succes pentru a ilustra activitatea lor și rezultatele ei. Noi am efectuat împreună cu un consiliu consultativ o selectare pe domenii a participanților la forum, bazîndu-ne pe aceste formulare și materiale (anul acesta am avut 9 domenii de activitate).

De regulă, un asemenea forum durează trei zile. În prima zi se abordează și se discută pe larg în ședința în plen problemele generale principale cu care se confruntă sectorul neguvernamental, precum și probleme specifice domeniilor de activitate ale ONG-urilor. În cea de a doua zi aceleași probleme (legislația care reglementează activitatea ONG-urilor, finanțarea și impozitarea lor, etc.) se discută amănunțit atît în atelierile de lucru, cît și în ședințele în plen. Tot în a doua zi, participanții formulează diverse propuneri și priorități legate de domeniile de activitate ale ONG-urilor. În cea de a treia zi, participanții discută problemele legate de parteneriat și colaborare internațională, rezoluțiile și rezultatele finale ale forumului.

VC: *Care sînt deosebirile principale între prima ediție a forumului și a doua?*

AN: Există o deosebire esențială între cele două ediții. Prima a fost organizată în întregime de către CONTACT. Numai centrul nostru a fost acela care s-a ocupat de invitarea participanților, identificarea și punerea în discuție a principalelor subiecte de discuții. ONG-urile nu s-au implicat activ în procesul de

organizare a primului Forum al ONG-urilor din Moldova, l-au privit mai mult ca pe o activitate a Centrului CONTACT decît ca pe un eveniment major al întregii societăți civile. Ceea ce ne-a reușit nouă în acești doi ani de la organizarea primei ediții a forumului național este faptul că am convins ONG-urile că a discuta problemele sectorului trei, sau problemele sociale majore, nu este apanajul unei organizații oarecare. Forumul trebuie să constituie o acțiune comună a întregului sector neguvernamental. Cu cît ONG-urile vor participa mai activ la organizarea forumului, cu cît mai gîndite și mai clar formulate vor fi propunerile lor privitoare la soluționarea problemelor societății civile, cu atît mai benefice pentru noi toți vor fi eforturile lor, cu atît mai energic ele vor mișca întreaga societate înainte.

Bineînțeles, cele trei zile de desfășurare a celei de a doua ediții a forumului a reprezentat doar “vîrfurile aisbergului”. Ele au fost precedate de o jumătate de an de muncă intensă de pregătire la care au participat peste 200 ONG-uri. În acest răstimp ele au format grupuri de lucru pe diferite domenii de activitate care s-au întrunit periodic pentru a discuta diferite probleme organizatorice și nu numai, pentru a formula anumite propuneri etc. De exemplu, grupul de lucru pe probleme juridice a reușit să elaboreze în perioada respectivă niște propuneri concrete de îmbunătățire a legislației care reglementează activitatea ONG-urilor. Într-un cuvînt,

după prima ediție a forumului ONG-urile au devenit mai active, au început să colaboreze mai intens între ele și cu diferiți parteneri și organisme locale sau internaționale. Acest lucru a fost cel mai important.

O altă deosebire ar fi faptul că la recentul forum a fost creat un grup special de reprezentanți ai diferitor ONG-uri (numit Consiliu) care se va ocupa de aplicarea rezoluțiilor adoptate la forum. Nu este vorba aici de un grup care să coordoneze într-un fel sau altul activitatea sectorului trei. De altfel, nici nu este necesar să coordoneze cineva anume sectorul trei.

Aș mai vrea să menționez aici că în cadrul celei de a doua ediții a forumului a fost organizat primul târg al ONG-urilor din Moldova unde peste 50 ONG-uri au avut posibilitatea să-și expună propriile standuri care să ilustreze activitatea lor.

Cred că este necesar ca în fiecare an să se organizeze forumul național al ONG-urilor. S-ar putea ca la următoarele ediții ale forumului să participe mai puține ONG-uri - cu cât mai multe ONG-uri participă, cu atât mai mari sînt cheltuielile și cineva trebuie să le suporte. CONTACT intenționează să acorde mai multă atenție calității și nu cantității. La Forum urmează să participe cele mai active și puternice ONG-uri. Totodată, sînt de părerea că ONG-urile participante trebuie să achite o taxă de participare așa cum se procedează în toată lumea. Aceasta nu înseamnă că taxa de participare trebuie să fie aceeași pentru toate organizațiile participante, pentru că mărimea ei va depinde de bugetele lor anuale. Trebuie să învățăm să găsim resurse proprii pentru asigurarea activităților noastre. Nimeni din afară nu o va face pentru noi tot timpul. Doar astfel putem deveni un sector trei puternic, dezvoltat, independent etc.

Cred că ar fi un lucru foarte bun și util, dacă vom reuși să organizăm și forumuri regionale, și forumuri pe domenii de activitate. Drept exemplu pot servi organizațiile ce activează în domeniul ecologic. Asemenea forumuri regionale și pe domenii de

activitate ar putea precede forumul național.

VC: *Care au fost rezoluțiile celei de a doua ediții a forumului și cine se va ocupa de promovarea și aplicarea lor?*

AN: Așa cum am menționat anterior, CONTACT-ul a organizat ultima ediție a forumului în colaborare cu diferite ONG-uri care au format un consiliu. Forumul a împuternicit acest consiliu să aplice rezoluțiile. În general, s-au purtat numeroase discuții pe marginea numelui acestui consiliu. Mulți propuneau ca acesta să fie numit fie "Consiliu coordonator", fie "Consiliu consultativ". Au fost chiar voci care susțineau pînă și instituționalizarea acestui consiliu. În cele din urmă, s-a hotărît ca acesta să fie numit pur și simplu Consiliu, fără calificative, pentru că în privința lor nu se putea ajunge nicidecum la un numitor comun. Oricum, acest Consiliu nu poate nicidecum și nici nu este în drept să coordoneze activitatea sectorului trei, ci se va ocupa în exclusivitate de promovarea și aplicarea rezoluțiilor. Cît privește rezoluțiile forumului, ele pot fi clasificate în **generale** și pe **domenii de activitate**. Prima categorie de rezoluții privește toate ONG-urile, cealaltă se referă la probleme specifice diferitor domenii de activitate. Eu cred că cele mai importante rezoluții adoptate în cadrul forumului au fost cele privitoare la transparența activităților ONG-urilor și elaborarea unui Cod deontologic al ONG-urilor. De elaborarea lui se va ocupa Consiliul care urmează să-l prezinte apoi ONG-urilor pentru discuții. Este posibil ca el să fie adoptat fie la următoarea ediție a forumului, fie mai înainte.

VC: *Sînt conștiente ONG-urile locale că într-o bună zi "robinetele" internaționale s-ar putea să se închidă și că e nevoie ca ele să identifice surse locale de finanțare? Ce întreprind ele în această privință?*

AN: Da, eu cred că ele sînt conștiente de acest lucru. Despre aceasta s-a discutat mult și la forum. De aceea, acordăm o atenție sporită parteneriatului dintre sectorul trei și cel de afaceri. Al doilea partener important în acest sens este statul. Prin stat înțeleg aici administrațiile publice locale și - de ce nu? - anumite programe guvernamentale. ONG-urile trebuie să învețe a convinge oamenii de afaceri, în special pe cei locali, să "investească" în sectorul trei și să îl sprijine. În acest context, profesionalismul și corectitudinea ONG-urilor vor juca un rol extrem de important. Este clar că oamenii de afaceri sînt interesați în primul rînd de profit, dar ONG-urile trebuie să știe a-i convinge că într-o țară bîntuită de haos și fărădelege, unde societatea civilă e mai mult o dorință decît realitate, ei ar putea să-și piardă mai devreme sau mai tîrziu atît profitul, cît și capitalul. De altfel, centrul CONTACT pregătește pentru anul viitor o serie de seminarii în cadrul cărora această problemă va fi discutată și analizată în detaliu. Adevărul este că numeroase ONG-uri, în pofida conștientizării faptului că finanțările din afară se vor sfîrși, nu se prea gîndesc la viabilitatea lor ulterioară. Cred că aici e vorba și de o greșeală de strategie a organizațiilor finanțatoare care își desfășoară activitatea în Moldova. Trebuie să admit, însă, că în Moldova activează destule ONG-uri puternice și profesioniști care ar fi capabile să facă față unor bugete destul de mari, de la 5000 pînă la 50 000 dolari SUA. Cu toate acestea, marea majoritate a ONG-urilor din Moldova sînt mici și activează mai mult pe plan local și regional, de aceea nu cred că ele ar putea - cel puțin la ora actuală - să facă față unor bugete mari.

VC: *Vă mulțumim.* ■

30 noiembrie 1999, Chișinău.

TRANSFORMAREA SOCIETĂȚII ȘI SECTORUL TREI

Boris Șteinman

Sfârșitul celui de al doilea mileniu a pus omenirea în fața problemei tranziției către o nouă și stabilă strategie de dezvoltare care să coreleze armonios interesele *Omului* ca subiect al procesului de dezvoltare a diferitor grupuri sociale (actori sociali), a societății luată în ansamblu, și a planetei Pământ ca loc de trai al omenirii.

Dezvoltarea civilizației a ajuns la un nivel când o țară, indiferent de poziția ei geografică, potențialul ei uman și intelectual, economia și sfera ei socială, indiferent de voința ei, se află *inclusă în procesul mondial de globalizare* în care rolurile principale aparțin statelor celor mai dezvoltate din punct de vedere economic și politic. În celălalt proces, paralel, numit *de integrare*, o țară anumită este inclusă numai atunci când forțele ei sociale și structurale ei de stat ajung la o înțelegere comună a proceselor interne și externe, când țara, ca un tot întreg, își propune drept scop de

a deveni în secolul 21 un partener cu drepturi egale al țărilor puternic dezvoltate. De faptul cât de bine înțelege țara dată procesele respective, cât de activ se implică ea în ele, depinde soarta ei pe mulți ani înainte, precum și a generațiilor ei viitoare. Pe scena teatrului mondial se dă același spectacol al vieții și fiecare țară se confruntă inevitabil cu legendara întrebare hamletiană: "A fi, sau a nu fi". Dreptul de a intra în joc îl au toți, dar nu fiecare își poate juca propriul rol. Răspunsul la întrebarea hamletiană fiecare țară este nevoită să-l găsească în mod independent. Procesul de globalizare se dezvoltă spontan și, ca de obicei, rezultatele lui sînt pozitive pentru unii participanți și firește negative pentru cei "ratați". Ce înseamnă asta? Asta înseamnă că sărăcia va crește implacabil în țările "ratate" și sute de milioane de oameni vor fi "excluși" din viața

socială activă. Modelul expansiv de dezvoltare, bazat pe posibilitățile de satisfacere a necesităților "miliardului de aur" din toată populația omenirii, pe problemele interioare ale multor țări și crizele economice, financiare regionale, laolaltă cu consecințele impactului colosal pe care l-a avut procesul de dezintegrare a spațiului sovietic, au creat premisele unei noi crize globale. Președintele Băncii Mondiale, James D. Wolfenson, a

putea fi depășită cu succes, dacă noi nu vom fi capabili să soluționăm problema fundamentală a interdependenței dintre lumea "dezvoltată" și cea "aflată în curs de dezvoltare" și nu vom aborda rațional și din diferite perspective atât dezvoltarea, cât și depășirea situațiilor de criză majoră cu eforturi comune și luînd în considerație aspectele financiare, sociale, politice, instituționale, culturale și ecologice ale vieții sociale."

Însă, cei săraci nu pot aștepta pînă vor fi găsite soluțiile respective, pînă se discută arhitectura financiară globală, încercîndu-se să se înțeleagă următorul fapt: criza umană ne privește pe toți. În aceste condiții, Moldova, un stat mai mult decît tînăr potrivit standardelor moderne de civilizație, care a reușit deja să devină cea mai săracă țară din Europa, trebuie să-și determine calea de dezvoltare, să găsească forțele și resursele necesare pentru a asigura cetățenilor săi un viitor demn.

Încă pe vremurile Noii Politici Economice a tinerei puteri sovietici cunoscutul personaj Ostap Bender obișnuia să spună: "Salvarea celor care se îneacă este treaba lor și numai a lor". În 1998 acest principiu a fost formulat de vicepreședintele Băncii Mondiale, E. Stiglitz, în felul următor: "Dacă au nevoie de o politică vitală, țările aflate în curs de dezvoltare și cele cu economii în tranziție trebuie să o elaboreze în mod independent" (revista "Transformarea", vol.9, nr. 3, pag.5). Însă, la elaborarea acestei politici țările respective trebuie să ia în considerație experiența mondială în alcătuirea strategiilor de dezvoltare și modalitățile de a le realiza. Care sînt obiectivele concepțiilor moderne privind dezvoltarea societății? Următoarele: 1) ridicarea nivelului de trai, inclusiv îmbunătățirea sistemelor de protecție a sănătății și învățămînt

Javier Romero

formulat la sfârșitul anului 1998 caracteristicile acestei crize în felul următor: "Trebuie să recunoaștem că la orizont se întrevăd noi crize mari. Criza demografică mondială în urma căreia populația planetei se va mări în următorii 25 ani cu 3 miliarde oameni. Criza resurselor mondiale de apă potabilă în urma căreia 3 miliarde de oameni vor duce lipsă de ea în jurul anului 2025. Criza urbanizării care înseamnă că populația orașelor se va întrei în apropiată 30 ani. În jurul anului 2020 două treimi din populația Africii va locui în orașe unde astăzi, cel puțin, nu se înregistrează absolut nici o creștere economică. Criza alimentară care înseamnă că producția alimentară trebuie să fie dublată în următorii 30 ani. Toate aceste crize nu înseamnă altceva decît o o criză globală - a întregii omeniri. Nici țările puternic dezvoltate nu vor fi capabile să o evite. Ea nu va

(nu numai creșterea produsului intern brut); 2) conservarea resurselor naturale și protecția mediului ambiant; 3) de roadele dezvoltării trebuie să se bucure în mod egal toate categoriile sociale, nu numai "crema" societății; 4) cetățenii trebuie să aibă posibilitatea de a influența și participa în diferite feluri la procesul de luare a deciziilor care le pot afecta viața. O nouă concepție asupra dezvoltării societății presupune și un nou principiu de formare a "echipei" care se va ocupa de aplicarea ei. Obiectivele menționate mai sus pot fi atinse, dacă toți actorii sociali își vor uni în acest scop eforturile și vor înțelege că nu există altă ieșire decât colaborarea fructuoasă dintre sectoare.

Există câteva probleme legate de dezvoltarea societății în soluționarea cărora societatea civilă poate fi un partener cheie. În condițiile de transformare a societății, schimbării sociale și a mentalității individuale, sectorul neguvernamental îi ajută pe oameni să se implice conștient și responsabil în procesul de elaborare a programului de acțiuni. Pe parcursul perioadei de tranziție reprezentanții sectorului trei care au participat activ la procesele de transformare a societății, au reușit să însușească noi tehnologii ale vieții sociale și au căpătat o anumită experiență de lucru în ceea ce privește regulile noului sistem. Organizațiile neguvernamentale reprezintă acea forță reală (chiar dacă aceasta nu este prea mare) care ar putea promova și contribui la consfințirea unor noțiuni ca "drepturile omului, democrație, cetățean, justiție socială, piață, privatizare și concurență, interese sociale și parteneriat social". Sectorul trei reface sistemul distrus al comunicărilor sociale și stabilește legături sociale între parteneri aparținând unor sectoare diferite și-i determină să ia în considerație și să respecte interesele societății. Anume el este acela care pentru a contribui la soluționarea crizelor sociale apelează la experiența internațională și determină statul să-și folosească resursele naturale, capitalul uman și social, pe baza tehnologiilor sociale și de producție aprobate de către comunitatea internațională.

Restabilirea legăturilor sociale, sau mai bine-zis a sistemului de

comunicări sociale, este posibilă doar pe baza formulării clare și exacte a unor scopuri majore care să unească societatea (ideea națională). Aceasta va crea o bază reală pentru stimularea activității sociale a oamenilor. Doar eforturile lor energice îndreptate în aceeași direcție ar putea schimba în cele din urmă situația în bine. O asemenea abordare a problemei ar putea constitui una din componentele principale ale concepției "Moldova 21" asupra dezvoltării stabile a țării.

Moldova se confruntă cu un număr de probleme specifice ce țin de timp și istorie. Ea trebuie să învețe să le rezolve perseverent și metodic. Aceste probleme sînt următoarele:

- Identificarea - fiecare om își determină raporturile și atitudinile față de societate și stat, și înțelege responsabilitatea sa față de sine însuși și țară;

- Integritatea - teritoriile, societatea și țara trebuie să fie considerate ca un tot întreg, cu problemele, locul și rolul ei specific în această lume;

- Integrarea - mișcarea consecventă a țării în direcția realizării scopurilor pe care și le-a propus, participării active și plenare la procesele globale, îmbunătățirii și consolidării rolului său socio-economic internațional.

Rezolvarea complexă a acestor probleme o reprezintă procesul de formare a societății și statului moldovenesc ca parte integrantă a comunității internaționale civilizate din secolul 21. Edificarea comunității moldovenești este o parte componentă a concepției cu privire la dezvoltarea stabilă a țării.

O condiție importantă pentru soluționarea acestor probleme este dezvoltarea sistemului comunicațional (și sub aspect tehnic, și sub aspect uman) în conformitate cu cerințele secolului 21 astfel încît acesta să poată face față nivelului modern de schimburi informaționale, de cunoștințe, experiență și de formare a unui spațiu cultural prin sistemele de învățămînt și de protecție a sănătății, precum și prin crearea unor tehnologii noi și efective de producție și a diferitor servicii.

Elaborarea și aplicarea unui program de dezvoltare stabilă "Moldova 21" trebuie să se bazeze pe posibilitățile subiecților reali ai vieții

economice și sociale a țării. Dobîndirea experienței practice și elaborarea diferitor scheme de realizare a prevederilor conceptuale ale programului respectiv pot fi efectuate cel mai bine prin intermediul proiectelor pilot care se aplică în diferite etape ale programului. De aceea, propun ca în cadrul programului "Moldova 21" să se elaboreze un proiect de creare a rețelei *SD-Community Building Net* (Rețeaua de edificare a comunității). Crearea unei asemenea rețele înseamnă formarea unor noduri de bază pentru dezvoltarea stabilă la nivel local, regional și național sub forma unor cluburi, centre, consilii și grupuri speciale. Scopul principal al rețelei este contactul permanent al populației cu puterea locală, colaborarea tuturor sectoarelor la nivel local în soluționarea complexă a problemelor legate de ieșirea din criză și de dezvoltarea, construirea comunităților locale. Aceste structuri pot contribui activ la realizarea scopului reformei teritorial-administrative – resurse economice suficiente la nivel local și consolidarea puterilor locale. Astfel, oamenii vor putea să se mobilizeze pentru realizarea unor scopuri comune pe care le poate înțelege fiecare din ei. În acest proces de o importanță deosebită este participarea organizațiilor neguvernamentale și micului business.

În cadrul programului trebuie elaborate mai multe proiecte și este foarte important să se asigure aplicarea fiecăruia din ele. Un drum lung începe întotdeauna de la un pas, fie și unul mic. Și cineva trebuie să facă acest pas. Dezvoltarea țării este un proces îndelungat de schimbare a oamenilor și atitudinilor lor, de apariție, ca dintr-un haos aparent, a unor structuri noi care ating un anumit nivel de maturitate pentru a se schimba din nou și așa la nesfîrșit. Așa cum spunea Max Plank: "Ce este nou apare drept erezie și moare drept adevăr". Iar sarcina celor care construiesc și schimbă societatea este de a menține organic procesul, înțelegînd că întregul este mai mult decît suma tuturor părților care îl alcătuiesc.■

JURNALISMUL PUBLIC ȘI CULTURA CIVICĂ

Jay Rosen și Davis Merritt, Jr.

Jurnalismul public nu este o doctrină oarecare, definitivă, sau un cod strict de conduită, ci o filosofie, aflată în permanentă dezvoltare, despre locul jurnalistului în viața publică.

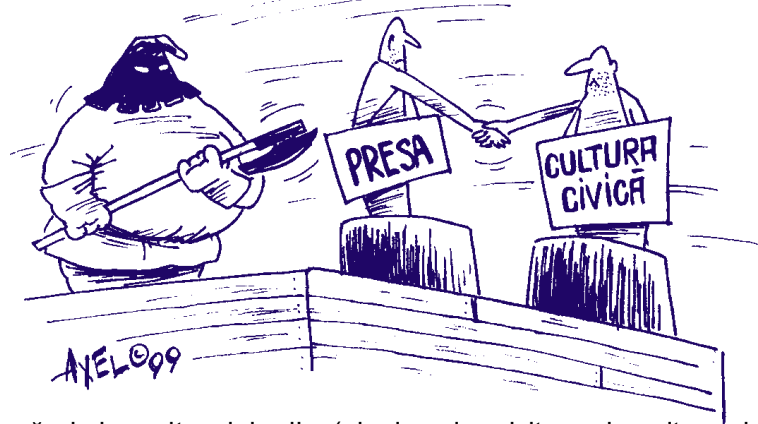
Jurnaliștii încearcă în zilele de astăzi să comunice mai bine și mai eficient cu comunitățile lor decât înainte, încurajând inițiativele civice, sau reflectând în mass media evenimentele politice prin organizarea unor discuții și dezbateri publice. Astfel, numeroase ziare s-au îndepărtat de rolul strict de simplu observator, încercând să determine direcția evoluției stării de lucruri din comunitățile lor.

Jurnalismul bun presupune mai mult decât doar jurnaliști buni, un public luminat, o bază economică puternică și o legislație care să asigure libertatea cuvântului în fapt. Pentru că, de exemplu, fără un public activ și dinamic din punct de vedere politic, nici cea mai orientată spre public presă nu va capabilă să-și îndeplinească misiunea cum se cuvine. Astfel, implicarea oamenilor în abordarea și rezolvarea problemelor comunității lor, interesul lor față de discuțiile și luptele politice, dorința lor de a abandona rolul de spectator și de a se comporta ca niște adevărați cetățeni - toate acestea formează capitalul civic pe care este edificată întreprinderea presei. A încerca să trăiești în afara acestui capital, să nu ai grijă de el, nu înseamnă altceva decât să întinzi o cursă periculoasă pentru jurnaliști.

Publicul este ceva mai mult decât o simplă piață informațională, o audiență pentru spectacole, or un eșantion pentru tot felul de sondaje de opinii. Publicul se formează atunci când noi ne sustragem chestiunilor noastre personale și ne confruntăm cu probleme obștești, sau unul cu altul în dialogurile și discuțiile noastre. Rămâne la discreția fiecăruia din noi când să se "sustragă" problemelor personale pentru a atrage atenția celor comune. Într-o societate liberă oamenii sînt liberi să ignore treburile obștești; ei se pot distanța cu ușurință de discuțiile și dezbaterile publice. Într-o societate ocupată este întotdeauna dificil să găsești timp -

sau probabil și motivația - de a te implica activ în viața publică. Jurnaliștii nu pot să nu recunoască această stare de fapt. "Publicul" - acel cuvînt care constituie principalul obiect al meseriei jurnaliștilor - este înțeles cel mai bine ca o "achiziție" a jurnalismului bun și de succes - mai degrabă un fel de rezultat, performanță decât o anumită audiență pe care o iei în considerație înainte de a te adresa. Bineînțeles, nu numai jurnalismul singur, ci întreaga cultură civică, participă la atragerea oamenilor în viața publică, le oferă un anumit loc în procesul politic și îi încura-

crearea ei. Spun "contribui", pentru că această sarcină nu este doar a jurnalismului public. De una singură presa nu este capabilă să formeze o atmosferă civică și puțini cetățeni (și jurnaliști) și-ar dori ca presa să dețină o asemenea putere copleșitoare. Întărirea culturii civice este un obiectiv legitim al presei, dar și o responsabilitate primordială a guvernelor, instituțiilor de învățămînt, fundațiilor, grupurilor civice și asociațiilor obștești. Cu toate acestea, practica jurnalismului nu este lipsită de riscuri. Cele mai mari sînt următoarele: 1) implicarea excesivă în prob-

jează să-și dezvolte viziunile (și abilitățile) cetățenilor unei țări cu adevărat democratice. Această cultură se extinde mult dincolo de urna de votare și ședințele consiliului municipal, dincolo de discuțiile și "talk-show"-urile politice și analizele diferitor chestiuni guvernamentale. Ea există oriunde oamenii ajung să abordeze în comun problemele comunității lor, să învețe cum au soluționat alții probleme similare înaintea lor și cum să-și expună mai convingător opiniile și punctele de vedere. De asemenea, ea există în atitudinile și responsabilitățile comune ale cetățenilor, în satisfacția și conștiința datoriei îndeplinite pe care ei o au în urma participării în viața publică. Odată cu pierderea culturii civice dispăre și autoritatea și legitimitatea presei.

Jurnalismul public încearcă să prevină această pierdere. Fără a se văita că o asemenea cultură lipsește, sau fără a minți că ea există, jurnalismul public trebuie să-și asume responsabilitatea de a contribui la sprijinirea dezvoltării ei și chiar la

lemele privitoare la cultura civică și 2) indiferența excesivă față de ea.

Cu siguranță, jurnaliștii nu sînt niște ingineri civici și misiunea lor nu constă în a edifica comunități civice acolo unde își desfășoară activitatea. Esența meseriei lor este de a observa și relata (cît mai corect, prompt și profesional) și ea presupune o anumită detașare și atitudine neutră față de evenimentele și chestiunea etc. în cauză. De exemplu, declarînd sus și tare că nu este loială nici unui partid și nici unei ideologii, presa americană afișează o independență agresivă care este admirată practic în toată lumea. Acest spirit independent, consfințit în lege, constituie una din caracteristicile de bază și distincte ale jurnalismului american și ale politicii americane în general, ceea ce nu înseamnă că acesta ar fi asigurat împotriva oricărei amenințări de natură politică. ■

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Public Journalism: Theory and Practice*, 1994. Toate drepturile aparțin fundației Kettering. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

CU OCHII PE ORGANIZAȚIILE NEGUVERNAMENTALE MULTINAȚIONALE

John Beishon

Din ce în ce mai des, organizațiile neguvernamentale (ONG-urile) colectează bani în diferite țări pentru a-i remite unor organizații cu administrații centrale (OAC) din alte țări. Dar cum pot fi oamenii siguri ca OAC-urile vor folosi corect și onest acești bani? La ora actuală se elaborează un nou sistem interna-

țional de acreditare care să fie bazat pe monitorizarea activităților ONG-urilor și OAC-urilor și modului în care acestea folosesc banii donați.

În ziua de astăzi reportajele televizate sînt capabile să aducă direct în casele oamenilor imagini înfiorătoare ale tot felul de dezastre, calamități, epidemii, războaie etc. Profund emoționați de aceste imagini, oamenii răspund cu generozitate la apelurile ONG-urilor de caritate de a-i ajuta pe sinistrați. Dar în majoritatea țărilor puternic dezvoltate funcționează sute de ONG-uri naționale care caută fonduri pentru cauze nobile naționale și globale. Oricît de generos ar fi publicul, ONG-urile trebuie să facă față unei concurențe din ce în ce mai înverșunate pentru a obține fondurile necesare și să caute noi modalități de a le obține.

ONG-urile mari au reacționat în două feluri la înăsprirea concurenței. În primul rînd, ele au început să adopte metode tot mai sofisticate de colectare a fondurilor. Telespectatorii sînt una din țintele preferate ale unor asemenea ONG-uri care au priză la ei și-i folosesc cu succes. Audiențe de milioane pot fi sensibilizate prin folosirea unor prezentatoare și perso-

nalități populare care moderează spectacolele de colectare a fondurilor. Posibilitățile de transferare electronică a banilor înlesnesc la maximum colectarea donațiilor bănești și nu presupun nici pe departe proceduri costisitoare. Dar unele ONG-uri, mai întreprinzătoare, au mers și mai departe. Ele au făcut totul ca să se transforme în niște întreprinderi globale. Ele au devenit în consecință organizații multinaționale non-profit și au început să colecteze bani în zeci de țări diferite deodată. Majoritatea lor, cum ar fi de exemplu, "Save the Children" (Salvații Copiii) au început-o de la bază națională, dar au devenit în cele din urmă adevărate organizații internaționale.

Reglementările guvernamentale

Guvernele tind să sprijine ONG-urile și activitățile de caritate. Numeroase guverne încearcă să încurajeze finanțatorii prin faptul că donațiile lor vor fi scutite de impozitare. Pentru a menține încrederea publică în ONG-uri - ceea ce este pur și simplu esențial pentru asigurarea fluxului de donații - guvernele încearcă să se asigure că banii vor ajunge numai la organizații care au demonstrat că nu vor abuza de ei. De aceea, procesul de colectare a banilor este în majoritatea țărilor puternic dezvoltate obiectul unei supravegheri juridice. Adesea autoritățile fiscale sînt acelea care stabilesc schemele de supraveghere a fluxurilor bănești, modului în care mijloacele bănești sînt distribuite și folosite. Tot ele sînt adesea organele oficiale care înregistrează ONG-urile pentru a le controla mai ușor. Cu toate acestea, majoritatea guvernelor nu a crezut că este necesar de monitorizat sau controlat în mod draconic modul în care operează ONG-urile și contează mai mult pe prevederile

juridice generale care reglementează operațiunile organizațiilor comerciale.

Agențiile naționale de monitorizare

Încrederea publică în ONG-uri este fundamentală pentru succesul colectării de fonduri destinate unor acțiuni de caritate. Dacă în presă se strecoară informații despre abuzuri de tot felul cît privește banii donați ONG-urilor, procesul de colectare a banilor este grav primejduit. Pentru a menține încrederea publicului și a reduce pericolul înșelăciunilor și apelurilor frauduloase, într-un număr de țări au fost create organizații particulare și semioficiale de monitorizare. La ora actuală asemenea agenții există în șapte țări europene, una în Canada și cel puțin trei în SUA. Cîteva din ele se bucură de sprijin guvernamental, iar ONG-urile care sînt privite "cu ochi buni" de către ele obțin drepturi și beneficii importante, cum ar fi de exemplu, licențele de colectare de bani în străzi.

Una din cele mai vechi organizații de acest fel este Biroul național pentru informații privind activitățile de caritate din New-York care a fost creat în 1919 pentru ca autoritățile și publicul să fie sigure că banii donați veteranilor războiului din 1914-18 ajung la destinație. În țări ca Elveția și Germania, unde astfel de agenții funcționează de zeci de ani, publicul are încredere în judecata lor, iar ONG-urile care au reușit să cîștige încrederea lor, obțin mai multe fonduri bănești. Fiecare din aceste agenții a elaborat propriile standarde de evaluare a credibilității ONG-urilor. Standardele respective au multe trăsături comune, cum ar fi de exemplu, cerințele pe care le impun ONG-urilor în ceea ce privește transparența financiară și practicile etice în colectarea banilor.■

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Keeping Tabs On Multinational NGOs*, revista *Alliance, Building Resources For The Community Worldwide*, vol.4, nr. 3, 1999. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

Fundația “Sabre” a fost creată în 1969. Scopul ei de bază este edificarea unor instituții libere și discutarea idealurilor și valorilor care stau la baza lor. La ora actuală fundația desfășoară un program pentru finanțarea cărui s-au alocat peste un milion de dolari. El constă în achiziționarea și distribuirea gratuită de cărți și materiale didactice diferitor organizații și persoane din țările aflate în curs de dezvoltare și în tranziție către o democrație autentică și economia de piață. Distribuția cărților are loc cu ajutorul organizațiilor neguvernamentale locale și internaționale, bibliotecilor, universităților, școlilor, spitalelor, clinicilor, institutelor de cercetare și altor organizații similare. Ultima inițiativă a fundației este programul “Servicii de tehnologii informaționale și bibliotecă” al cărui scop este asigurarea unui acces cât mai mare a populației din țările aflate în tranziție la rețeaua globală Internet și tehnologii informaționale similare. De asemenea, “Sabre” sponsorizează simpozioane locale și internaționale, diverse publicații filosofice ce au drept obiect de discuție natura și mecanismele de funcționare ale instituțiilor libere. Fundația este scutită de impozite conform Codului intern cu privire la venituri al SUA și este înregistrată în calitate de organizație voluntară privată în cadrul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională.

• Programul “Donarea cărților”

“Sabre” este specializată în furnizarea de materiale educaționale și didactice (atât pentru universități, cât și pentru școli medii și licee) către instituții și indivizi din Europa de Est, din fostele republici ale Uniunii Sovietice și alte regiuni din lume.

Din 1986 încoace, “Sabre” a donat peste trei milioane de cărți noi, reviste, casete video și CD-ROM-uri prin proiectele sale pe care le desfășoară în Bielarus, Bosnia- Herțegovina, Brazilia, Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Ghana, Grenada, Ungaria, India, Kirghizia, Letonia, Mongolia, România, Federația Rusă, Slovacia, Tanzania, Ucraina, Uzbekistan, Zambia etc.

Elevii, studenții, savanții, cercetătorii, medicii, juriștii și antreprenorii sînt principalii beneficiari ai acestui program. Materialele pe care le distribuie “Sabre” se referă la următoarele domenii: afaceri și economie, limba și literatura engleză/americană, cultura engleză și americană, știință și inginerie, computere, informatică, medicină, îngrijirea sănătății, dreptul și sistemul judecătoresc, științe politice și sociale, filosofia, educația preșcolară etc. De asemenea, “Sabre” administrează un program de achiziționare de carte și subscriere la diferite publicații la prețuri reduse. Din aceste cărți și publicații se vor alcătui diferite colecții ce urmează a fi donate bibliotecilor din țările aflate în tranziție.

“Sabre” își desfășoară activitățile în colaborare cu diverși parteneri, în special ONG-uri locale care informează fundația în legătură cu materialele educaționale și cărțile de care e nevoie cel mai mult în țara respectivă. Cărțile și materialele selectate de aceste ONG-uri sînt împachetate în sediul central al fundației și trimise la locurile de destinație peste ocean în containere speciale. În fiecare container încap aproximativ 20.000 volume. Partenerii sînt responsabili de identificarea instituțiilor ce vor beneficia de volumele respective și distribuția lor nemijlocită beneficiarilor. Fiecare stat inclus în lista de țări ce se bucură de sprijinul fundației are dreptul la cel puțin unu și cel mult trei containere de acest fel.

• Programul “Tehnologii informaționale”

“Sabre” organizează ateliere de lucru și cursuri de instruire în domeniul tehnologiilor informaționale pentru organizațiile și instituțiile interesate din diferite țări. Experții fundației adaptează cursurile de instruire la necesitățile și condițiile din țara în care acestea vor fi ținute. Pînă în prezent, “Sabre” a desfășurat asemenea cursuri în Ucraina pentru a-i ajuta pe juriștii locali să știe cum să se folosească mai bine de resursele și bazele de date juridice din Internet.

Persoanele și instituțiile din Moldova interesate să colaboreze cu “Sabre” pot trimite propunerile lor la următoarea adresă:

Sabre Foundation, Inc., 872 Massachusetts Avenue, Suite 2-1, Cambridge MA 02139, USA

Președinte: Kenneth G. Bartels, **Director:** William F. Clinger.

Tel.: (617) 868 3510, **fax:** (617) 868 7916, **E-mail:** sabre@sabre.org

A 6-A EDIȚIE A FORUMULUI ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE DIN ROMÂNIA

Ina Gutium

În perioada 10-13 noiembrie a.c., în orașul Sinaia s-a desfășurat cea de a 6-a ediție a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din România care a fost precedat în acest an de diverse forumuri locale, organizate în 25 de județe ale României. Aceste forumuri locale au și dictat în mare măsură temele ce urmau a fi discutate în cadrul forumului național.

Circa 150 de reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale (ONG-uri) din România au participat la ultima ediție a Forumului, reprezentând ONG-urile din țară atât geografic, cât și pe domenii de activitate. La reuniune au mai fost prezenți reprezentanți ai Departamentului pentru societate civilă al Președinției României, Oficiului pentru relația Guvern - ONG al Guvernului României, Ministerului de Externe, administrațiilor publice locale, care au asigurat participanții că respectivele instituții sînt deschise cooperării cu sectorul trei, aducînd exemple concrete de cooperare reușită, precum și prezentînd strategii elaborate de ei în vederea cooperării mai strînse cu ONG-urile din țară.

Una din problemele ridicate la această ediție a forumului a fost

necesitatea instituționalizării Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din România. Un element nou, în acest sens, al forumului a fost Grupul pentru Implementarea Rezoluțiilor (GIR), structură menită să reprezinte organizațiile participante la Forum în probleme clar definite și să elaboreze o strategie de dezvoltare a sectorului non-profit din România. Ideea unui grup de reacție rapidă a forumului a fost formulată la Forumul din 1998, pentru că participanții de atunci au înțeles necesitatea de a avea o structură care să reprezinte interesele sectorului trei pe lîngă forul legislativ și organizațiile finanțatoare, precum și pentru a răspunde prompt la campania de presă împotriva sectorului trei declanșată în 1998.

GIR este format din 15 membri aleși de către delegații la forumul național, iar mandatul lui expiră odată cu alegerea noului GIR la ediția următoare a forumului. Pentru operativitate în cadrul GIR-ului au fost constituite 5 subgrupe pe cinci teme, și anume: 1) parteneriat; 2) legislație; 3) imagine; 4) educație civică; 5) excelență (adoptarea unor principii de bună practică, recomandate în funcționarea ONG-urilor). Rapoartele privind activitatea GIR-ului au fost

prezentate în cadrul ședințelor în plen ale forumului.

În condițiile închiderii unor surse majore de finanțare, sectorul neguvernamental din România s-a confruntat în cursul ultimului an cu o acută criză de surse financiare. În acest sens, GIR a inițiat un dialog cu Comisia Europeană și Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională. Consiliul Europei s-a arătat interesat de problema respectivă și a solicitat grupului un document cadru care să conțină propuneri concrete privind prioritățile pe care trebuie să le urmărească programele de asistență acordate României astfel încît să se ajungă la rezultate maxime cu fonduri minime existente la nivel național. Propunerile privind strategia de dezvoltare a sectorului non-profit în România elaborate de GIR au fost discutate în cadrul atelierelor de lucru ale forumului, iar concluziile ce au fost prezentate la ședința în plen s-au axat pe următoarele direcții de activitate: întărirea capacității administrației de a colabora cu societatea civilă; întărirea capacității ONG-urilor de a funcționa drept factor activ în identificarea și rezolvarea problemelor comunității; sprijin direct pentru programele ONG-urilor din diverse domenii de activitate, care îndeplinesc cel puțin unul din următoarele criterii - au un puternic impact public și contribuie la dezvoltarea instituțională a organizației, rezolvă probleme sociale generate de reformă, contribuie la dezvoltarea comunitară, implică societatea civilă în procesele de pregătire a României pentru aderare la Uniunea Europeană.

Formulînd strategia de dezvoltare a sectorului non-profit, și inițind un dialog cu organizațiile finanțatoare, GIR și-a depășit oarecum mandatul. Iată de ce printre propunerile formulate de GIR se numără următoarele: lărgirea mandatului GIR în sensul de a se acorda și un mandat de reprezentativitate în chestiuni specifice și de interes general pentru sectorul neguvernamental românesc, dele-

Aspect de la a 6-a ediție a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din România

garea anumitor responsabilități specifice către GIR pentru ca acesta să aibă dreptul de a reprezenta interesele ONG-urilor. Aceste propuneri au fost susținute în cadrul ședințelor în plen, unde participanții au stabilit definitiv atribuțiile nou alesului GIR: 1) conceperea și punerea în practică a strategiilor de aplicare a rezoluțiilor (forumului); 2) luarea de poziție în situații care afectează în ansamblu imaginea sectorului neguvernamental; 3) promovarea imaginii sectorului neguvernamental; 4) elaborarea și desfășurarea unei campanii de atragere a surselor de finanțare pentru desfășurarea programelor și proiectelor organizațiilor neguvernamentale; 5) analizarea posibilității și modalităților de instituționalizare a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale.

O problema nouă pusă în discuție de către GIR a fost adoptarea unui Cod Deontologic al ONG-urilor. Dată fiind importanța unui asemenea demers pentru dezvoltarea întregului sector neguvernamental, a fost analizată problema calității serviciilor prestate de către ONG-urile din România și definită o propunere de strategie ce includea atât identificarea unor instrumente de promovare a calității, cât și instituționalizarea autorității responsabile de administrarea acestor instrumente. După discutarea variantei propuse de GIR în cadrul atelierelor de lucru, au fost propuse modificări privind conținutul și titlul documentului, iar grupurile de lucru reprezentând atelierelor de lucru respective au lucrat la definitivarea acestui document pentru a-l propune spre aprobarea în ședința în plen. Astfel s-a ajuns la varianta finală a *Principiilor de Bună Practică Recomandate în Funcționarea Organizațiilor Neguvernamentale din România*. Aceste principii vor constitui un instrument util menit să contribuie atât la îmbunătățirea calității activităților, cât și a imaginii publice a ONG-urilor, cuprinzând un set de principii - cu caracter de recomandare - de bună practică la care orice organizație este invitată să adere unilateral și liber consimțit. De remarcat faptul că organizațiile finanțatoare au salutat adoptarea unui Cod Deontologic, subliniind că aceste

principii le vor facilita selectarea ONG-urilor calificate pentru aplicarea proiectelor finanțate.

Ateliere de lucru

În a doua zi a forumului, atelierelor de lucru s-au axat pe discutarea parteneriatului și imaginii, și anume: 1) administrația publică - politici privind organizațiile neguvernamentale; 2) structuri instituționale ale parteneriatului administrația publică locală - ONG-uri; 3) dezvoltarea comunitară; 4) parteneriat intersectorial; 5) relația ONG - mass media; 6) publicații ONG pe Internet.

Resursele financiare precum și alte resurse pentru ONG-uri au fost discutate în următoarele ateliere de lucru în ziua a 3-a: politici de finanțare, identificarea și atragerea de noi surse de finanțare pentru sectorul neguvernamental din România, autofinanțarea, resurse informaționale și logistice, resurse umane - recrutare, instruire, voluntariat, ONG-urile - vocea comunității. Rezultatele lucrului în ateliere, precum și rezoluțiile propuse spre aprobarea forumului au fost discutate și aprobate în plen.

Rezoluții

Pe baza propunerilor formulate în cadrul atelierelor au fost elaborate cele șase rezoluții ulterior aprobate de participanții forumului. În primul rând, ei au solicitat Consiliului Național de Dezvoltare Regională de a lăsa ONG-urile să se implice mai activ în aplicarea strategiei de dezvoltare la nivel regional și național. În al doilea rând, s-a solicitat elaborarea și adoptarea unei legi a accesului la informația de interes public și a normelor metodologice, în regim de urgență - drept constituțional încă nereglementat printr-o lege specifică. De asemenea, Forumul Organizațiilor Neguvernamentale 1999 a solicitat adoptarea noii legi a asociațiilor și fundațiilor în forma ce a fost asumată de Ministerul Justiției. De remarcat faptul că structura proiectului de lege prezentat la ediția anterioară a forumului a suferit serioase modificări, și anume Ministerul Justiției a preluat proiectul respectiv de lege, iar modificările operate de el au fost mai mult de formă decât de conținut. În

faza actuală textul circulă între Ministerul Justiției și Ministerul de Finanțe care și-a dat deja primul aviz asupra lui. Forumul Organizațiilor Neguvernamentale 1999 mai solicită modificarea Legii Sponsorizării în sensul reducerii sponsorizării din impozitul datorat și nu din venitul impozabil. Se are în vedere aici că valoarea contractului de sponsorizare sau mecenat trebuie să fie scăzută din cuantumul taxei datorată statului, și nu din masa impozabilă, dublat scăderea aferentă a procentelor deductibile. Aceasta nu a fost singura soluție de finanțare a sectorului trei din România, în cadrul atelierelor s-au mai discutat modelul maghiar Legea 1% care permite oricărei persoane juridice să doneze un procent de 1% din cuantumul taxei datorate statului pentru venitul obținut într-un an, precum și Loteria Națională ca resursă alternativă pentru ONG-uri. O altă propunere de modificare a legislației, și anume a Legii 46/96, s-a concretizat în rezoluția prin care forumul solicită modificarea ei în vederea pregătirii populației pentru apărare, și adoptarea în regim de urgență a unei legi privind serviciul civil alternativ. Potrivit acestei rezoluții tinerii urmează să aibă posibilitatea de a-și face serviciul militar alternativ în cadrul unor ONG-uri. Și nu în ultimul rând, Forumul Organizațiilor Neguvernamentale 1999 solicită Ministerului Finanțelor respectarea Legii privind recuperarea TVA.

Sectorul neguvernamental din Republica Moldova ar putea prelua mai multe idei de la colegii români, mă refer în special la GIR al cărui scop este să asigure o continuitate între edițiile forumului și să reprezinte interesele întregului sector neguvernamental pe lângă organismele finanțatoare și guvernante, precum și să promoveze o imagine constructivă a ONG-urilor. Forumurile județene sau cele pe domenii de activitate ar putea fi o opțiune și în cazul Moldovei, astfel încât în cadrul forumului național urmând să se pună în discuție probleme de importanță majoră pentru întreg sectorul trei și nu probleme ce țin de o regiune sau un domeniu anume. ■

RECONSTRUIREA BALCANILOR

Bob Bonwitt

După 50 ani de pace postbelică cum a putut o regiune din inima Europei să fie aruncată în hăul unor cumplite războaie și uri interetnice și religioase? Ce-ar putea să învețe administratorii publici din această tragedie? Sau - ceea ce este mai important - ce ar putea ei oferi, ce ar putea face pentru a contribui la reinstaurarea păcii?

teritorială a trebuit să fie sprijinită de intervențiile puterilor vecine. În analizele sale privitoare la zece ani de tranziție în Balcani, vicepreședintele Băncii Mondiale, Joseph E. Stiglitz, privește statul drept piatra de temelie a economiei de piață. El demonstrează că activitățile economice pur și simplu se blochează atunci când guvernele nu acționează conform legii,

Ami Vitale/ILLUSTRIOUSMAXPPP

Caducitatea instituțiilor publice a fost unul din factorii cheie în colapsul supremației legii, încălcarea drepturilor omului și distrugerea economiei din regiune. Noi unii credem că pacea durabilă și regenerarea economiei vor veni doar după ce instituții publice credibile, responsabile și transparente vor activa conform legii și sub supravegherea organismelor internaționale. Reconstruirea podurilor și drumurilor nu trebuie să constituie singura problemă asupra căreia să ne axăm. Instituțiile publice urmează să fie în centrul planului de reconstruire pentru orice stat din Balcani.

Statele din regiunea balcanică au intrat în anii '90, fiind mult mai mult dezavantajate decât țările din Europa Centrală și de Nord practic din toate punctele de vedere. În primul rând, statele balcanice nu au cunoscut tradiții democratice de guvernare. Procesele de tranziție au decurs aici foarte dureros, iar populația de cele mai multe ori le-a asociat cu proliferarea corupției, creșterea criminalității și a sărăciei etc. Au fost chiar cazuri când anumite state balcanice și-au pierdut controlul asupra teritoriului lor, iar integritatea lor

iar parlamentul și justiția nu mai sînt în stare să controleze puterea executivă, lăsînd-o să-și facă de cap cum vrea. De exemplu, atît timp cît nu este creat un cadru juridic corespunzător, privatizarea va duce întotdeauna la corupție și hoția cea mai ordinară și sistematică. Cazurile țărilor din Comunitatea Statelor Independente și Balcani ilustrează cel mai bine acest adevăr. O economie nedezvoltată este rezultatul direct al unui stat slab sau falit. Greutățile economice și sărăcia crescîndă duc inevitabil spre exploatarea nepedepsită a cetățenilor și încălcarea drepturilor lor fundamentale. Adică spre ceea ce a descris Thomas Hobbes în 1651: "Aici nu mai există arte, aici nimeni nu mai scrie scrisori, aici stăpînește frica și pericolul de a muri ca un ciine încolțit, aici trăiesc oameni foarte săraci, înrăiți, brutali, ignoranți și agresivi, de care se tem pînă și fiarele".

Dacă nu se aplică și asigură supremația legii, drepturile omului, democrația, alegerile libere și corecte, nu sînt altceva decît niște vorbe goale, niște idealuri intangibile ca și cele mai îndepărtate stele. Dacă statul nu reușește să asigure funcționalitatea

organelor responsabile de păstrarea ordinii publice și securitatea cetățenilor, funcțiile lui vor fi preluate pas cu pas de către tot soiul de structuri mafioate. Corupția va fi un fel de carte de vizită a statului respectiv, economia lui se va baza în special pe minciună, exploatare și jefuirea sub toate formele posibile a cetățeanului. Toate conflictele sociale și etnice latente vor răbufni la un moment dat cu o putere neașteptată. În pericol va fi însăși ordinea constituțională. Fragilitatea statelor se manifestă în special prin incapacitatea lor de a reacționa prompt și eficient la tot felul de șocuri politice, sociale, ecologice etc. Criza "piramidelor" din Albania a arătat cît de repede și lesne se poate pomeni în haos un stat slab și cît de greu este apoi să ieși din el. Integrarea în sistemul regional, global și în special în sistemul european politic și economic constituie unul din scopurile majore ale statelor din regiune. Comunitatea internațională, de asemenea, privește această integrare ca pe o măsură de asigurare a păcii în Balcani. Faptul că statul este slab blochează integrarea în structurile europene din două motive. Primul, pentru că astăzi integrarea se bazează pe respectarea legii ceea ce presupune o administrație publică onestă, profesionistă și eficientă care se bucură de încrederea și sprijinul populației. Al doilea, statele ale căror instituții suferă de boala secretomaniei și sînt iresponsabile și încalcă legea după bunul lor plac reprezintă o amenințare directă sau indirectă la adresa securității statelor vecine și minorităților etnice. Într-un cuvînt, pacea se va instaura în Balcani doar atunci cînd instituțiile statelor din regiune vor acționa transparent, cu responsabilitate și conform legii. De regulă, prin "supremația legii" aici se înțelege felul în care guvernul controlează societatea. Pe cînd adevărul este altul: "supremația legii" se referă la modul în care societatea controlează guvernul. De aceea e nevoie de stabilirea unui sistem de control și verificare care să fie alcătuit din următoarele componente: 1) instituții oficiale ca parlamentul, curțile de audit, justiția administrativă, și 2) mecanisme neoficiale: mass media și societatea civilă. ■

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Re-Building the Balkans*, revista *Public Management Forum*, vol. V, nr. 4, iulie/august 1999. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

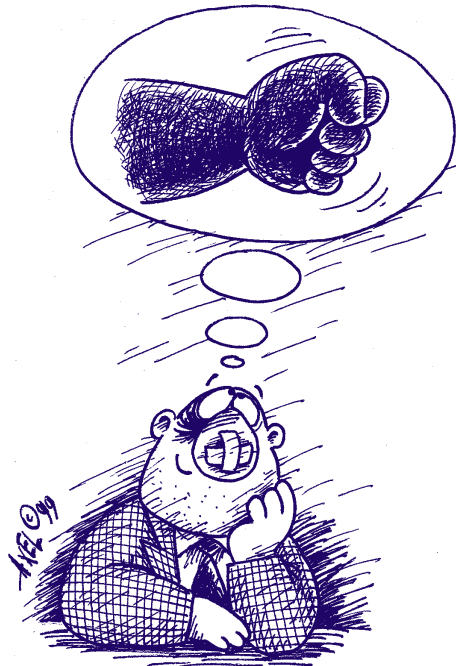
PENTRU CE S-A LUPTAT ÎN EUROPA DE EST ?

Philip Dine

— un punct de vedere "capitalist" —

Acum zece ani Occidentul saluta călduros și ușurat prăbușirea regimurilor totalitare din țările Europei de Est, considerând acest eveniment drept o prevestire a instaurării democrației în regiune. Într-un cuvânt, doi iepuri au fost prinși odată: Occidentul a fost cel care a câștigat în cele din urmă Războiul Rece, iar oamenii aflați în robia regimurilor blocului socialist și-au redobândit drepturile și libertățile fundamentale, având posibilitatea de-acum încolo să-și dezvolte potențialul uman plener și liber. În realitate, însă, situația s-a dovedit aici mult mai complexă, iar entuziasmul și frenezia revoluționară n-au ținut mult și au fost urmate în curând de scepticism, cinism, neîncredere generală și adesea nostalgii după timpurile socialiste. Zeci de ani oamenii au trăit și au fost educați sub "acoperișul" anumitor valori și doctrine. Încercările de a le schimba mentalitatea, ba încă și rapid, au eșuat de prea multe ori pentru a mai lăsa loc la tot felul de speranțe și iluzii prin care s-a caracterizat începutul anilor nouăzeci. La zece ani după prăbușirea comunismului, noul sistem democratic de guvernare a dezamăgit foarte multă lume în Europa de Est. Numeroși cetățeni, nefiind în stare să reziste presiunilor sociale și psihologice produse de un capitalism primitiv și "sălbatic" (dacă e să-l cităm pe George Soros) au prins a se tot uita în urmă, tînjind după siguranța și liniștea trecutului. Oamenii au ajuns să aibă încredere în militari și ură amestecată cu dispreț pentru aleșii publici considerați adesea de cetățeanul simplu drept "corupți", "tîlhari" și "neprofesioniști". Este dureros să constăți că oamenii privesc corupția și criminalitatea furibundă, disensiunile politice și haosul, ca pe niște consecințe "firești" ale democrației. Potrivit recentelor sondaje de opinie efectuate în țările

Europei de Est încrederea oamenilor în guvernele naționale a scăzut imens de la 1990 încoace. În Cehia - de la 88 procente la 22, în Slovacia - de la 81 procente la 35, în România - de la 78 procente la 19, în Polonia - de la 63 procente la 25. Doar în Bulgaria ea se mai menține cît de cît în jurul a

44 procente și numai în Ungaria ea a crescut de la 46 procente la 55. Din nefericire, tot mai mulți oameni în Europa de Est încep a crede în felul următor: "Dacă am putea găsi un lider de genul **mîna de fier** de care am fi siguri că este în stare să soluționeze problemele țării, nu ne-ar părea rău prea mult, dacă el ne-ar lipsi de majoritatea libertăților politice pe care le-am câștigat în urma prăbușirii comunismului."

Inexistența societății civile

Un factor cheie în tranziția belicoasă din Europa de Est este faptul că oamenii nu au reușit încă să se unească și să acționeze de comun acord pentru a îmbunătăți starea de lucruri. Cînd intensitatea fricii cauzată de umbrele încă vii ale unui trecut totalitar a început să

scadă, a apărut atunci un nou și puternic obstacol în calea democrației - șubrezenia, vecină cu lipsa aproape totală, a ceea ce se numește în Occident societate civilă. Observatorii au remarcat de multă vreme că ceea ce dă vigoare și viață democrației americane este anume acea societate civilă robustă și dinamică formată din nenumărate grupuri, cluburi și asociații obștești unite prin unul și același scop: îmbunătățirea vecinătăților în particular și societății în general, promovarea și apărarea valorilor democratice. Dar în Europa de Est liderii comuniști au încercat să-i facă pe oameni cît mai vulnerabili și docili îndochinării de tot soiul, izolîndu-i unul de altul și interzicînd acele activități ce nu puteau fi controlate de către stat. În consecință, aici lipsesc tradițiile de cooperare cît privește desfășurarea unor activități de utilitate publică. Atunci cînd nu ai ce pune pe masă ca să-ți hrănești propria-ți familie, nu ai chef de "interesul public" - o noțiune care nu a prins deocamdată rădăcini în niște societăți bîntuite de sărăcie, corupție și instabilitate. Este știut de mult că fără acea temelie care se cheamă **societatea civilă** sistemele democratice riscă să rămînă o colecție curioasă de constituții, sisteme electorale, parlamente, guverne etc. Fără o societate civilă viabilă și bine conturată democrația devine foarte vulnerabilă, ba uneori chiar și cuvînt de ocară după cum ne-o demonstrează unele țări din Europa de Est. Polonezul Andrzej Rzeplinski, profesor de drept în Varșovia, unul din cei mai cunoscuți promotori ai valorilor democratice în Polonia, constată astăzi cu amărăciune: "Oamenii nu cred în viața publică nici la nivel local, nici la nivel național. Oamenii nu cred că ei ar fi în stare să schimbe ceva, sau că protestele și acțiunile lor pot avea un impact decisiv asupra oficialităților. Eu cred că situația actuală s-a înrăutățit în comparație cu cea de acum opt ani,

pentru că a existat atunci un entuziasm nemărginit că societatea civilă ar putea schimba orice.”

Tranziția către democrație este aici într-adevăr o problemă majoră. Zeci de ani de existență sub un regim care apela fie la poliția secretă, fie la lagăre de concentrare, fie la instituții psihiatrice, alte represalii menite a înăbuși din fașă orice lăstar de gândire sau inițiativă independentă, i-au făcut pe oameni să se retragă în sine, ca melcul în cochilia sa, să devină suspicioși, neîncredători, apatici și să lase pasiv pe seama statului asigurarea necesităților lor de bază. Plus că aceste regimuri totalitare au fost precedate în majoritatea cazurilor de alte regimuri, de asemenea, totalitare, sîngeroase și ostile valorilor democratice. Încă la începutul anilor nouăzeci s-au auzit voci care susțineau cu tărie că toate aceste probleme psihologice, adesea de o complexitate înspăimîntătoare, au fost neglijate cu o nonșalanță uimitoare atît de guvernele naționale ale țărilor respective, cît și de Occident și agențiile internaționale care, în schimb, și-au concentrat atenția asupra politicului și indicatorilor economici. Aceste voci au preîntîmpinat, în special mințile prea entuziasmte, că dacă accentul nu va fi pus pe dimensiunea umană, tranziția spre democrație riscă să se înglobeze și să atingă scopuri absolut contrare valorilor democratice. Astăzi vedem că preîntîmpinările lor s-au dovedit complet justificate. Este curios să observi cum pe de o parte politicienii nu mai încetează să tot vorbească de reforme economice, reforme politice, reforme constituționale, iar pe de altă parte restul națiunii o face pe spectatorul mut la teatru. O adevărată tragi-comedie. “Spectatorul” crede că democrația e ceva care urmează să pogoare “de sus”, pe cînd aceasta trebuie să pomească de la el, fiind un proces și nu o hotărîre guvernamentală. Și cum marasmul economic din aceste țări ilustrează cu prisosință acest adevăr, nu este de mirare că oamenii aici nu-și cred guvernele. Acest adevăr este

valabil nu numai pentru Europa de Est. Țările puternic dezvoltate se conving tot mai mult de necesitatea sprijinirii societății civile și cooperării între aceasta și guvernanți. Procesele electorale reprezintă partea vizibilă a ghețarului, dar nici pe de parte dedesubtul lui.

Eforturi civice

Așa cum am menționat mai sus, puține țări din Europa de Est s-au bucurat de niște tradiții de guvernare cît de cît democratice. Atunci cînd sute de ani la rîndul ba un rege îngust la minte și mediocru, ba un împărat pervers și războinic, ba un comisar crud și neîndurător și-au bătut joc de oameni cum au vrut, indicîndu-le ce trebuie să facă, cum să o facă, cărui Dumnezeu să se închine, cioplit sau necioplit, subjugîndu-le voințele și hotărîndu-le destinele, trebuie să treacă foarte mult timp și trebuie depuse eforturi uriașe ca să-i convingi pe acei oameni că nimeni nu are dreptul să le poruncească cum să-și trăiască viața, să gîndească și că totodată libertatea nu înseamnă haos și abrogarea oricăror legi etice și morale. Oamenii trebuie să se deprindă treptat cu această libertate, să o simtă, să o “pipăie”, să o “mirosă”. Oamenii trebuie să învețe a discuta problemele comunității în care locuiesc în primul rînd la nivel local. Oamenii trebuie să învețe a controla ei înșiși ceea ce se întîmplă în comunitatea lor și nu să lase acest lucru pe seama altora. Mentalitatea predominantă a multora mai este că marii “boși” din capitală vor rezolva toate problemele. Într-un cuvînt, mai degrabă fiecare va suferi pe ascuns de unul singur decît să se unească cu alții pentru a încerca să le rezolve în comun. Dacă înainte pentru o gîndire prea “îndrăzneată” sau critica cea mai umilă la adresa mai marilor zilei oamenii se temeau să nu fie bătuți sau arestați, acum le este frică să nu fie concediați. Birocrațiile centrale intolerante și ostile, instruite în timpurile vechi să fie autoritare și nemiloase, rezistă cu înverșunare

aplicării **practice** a libertăților și drepturilor indicate în constituție și tot felul de legi. Este clar că acei ce au supraviețuit, ținîndu-și permanent capul plecat și neîndrăznind să aducă măcar un mic reproș puterii, ezită și astăzi să le ceară socoteală autorităților.

Cetățenii țărilor Europei de Est își doresc un guvern care să le garanteze mai degrabă o stare economică cît de cît suportabilă decît libertatea cuvîntului sau alegeri libere și corecte. Aici democrația este asociată mai întîi de toate cu prosperitatea economică și cetățenii nu o văd și nu speră să o vadă în curînd. În schimb, ei văd altceva: funcționari publici și medici corupți, învățători flămînzi, șomaj, neachitarea pensiilor și salariilor, lăsarea celor neajutorați și bolnavi în plata Domnului, înjosiri la tot pasul.

Atît timp cît cetățenii vor continua să rămînă niște observatori pasivi al căror grad de încredere în instituțiile democratice este direct proporțional cu situația politică și economică la un moment dat, democrația riscă să devină un țap ispășitor în timpurile grele și să se asocieze în mințile oamenilor tot mai mult cu un cuvînt de ocară.

Doar atunci cînd valorile și practicile democratice vor deveni o parte integrantă a vieții de cu fiecare zi a cetățeanului simplu, oamenii nu vor mai învinovați întregul sistem democratic de guvernare de toate nevoile și grijile lor. Altminteri se va ajunge la acea situație cînd - figurat vorbind - cei care s-au născut în pușcărie nu vor mai tînji după libertate, ci vor dori să devină ei înșiși temnicieri.■

(Textul de față reprezintă traducerea și adaptarea unor fragmente din lucrarea *Is This What They Fought For?*, revista electronică *Post-Dispatch*, noiembrie 1999. Toate drepturile aparțin editorilor. Traducere de Gabriel Mumjiev.)

- Între 23 septembrie și 23 noiembrie, postul de radio “Antena C” al municipiului Chișinău a difuzat ciclul de emisiuni “Vocea Civică”, realizat în comun de către Liga pentru apărarea drepturilor omului din Moldova (LADOM) și IFES-Moldova. Acest ciclu de emisiuni a fost dedicat problemelor reformei administrației publice, reformei teritorial-administrative, rolului și statutului funcționarului public etc.
- În ziua de 2 noiembrie, IFES-Moldova și Direcția Juridică a Parlamentului au organizat o masă rotundă în cadrul căreia au fost discutate diverse propuneri de modificare a unor prevederi din Codul Electoral.
- La începutul lunii noiembrie, IFES-Moldova a terminat distribuirea volumului “Republic of Moldova, Local Elections, May 23, 1999”, editat de IFES-Moldova, către reprezentanții conducerii țării, mass media, sectorului neguvernamental, ambasade, biblioteci publice și universități, organizații internaționale care activează în Moldova etc.
- În ziua de 5 noiembrie, Igor Boțan, Coordonator principal de programe al IFES-Moldova, a participat la lucrările celei de a doua ediții a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din Moldova unde a prezentat activitatea Comisiei de certificare a utilității publice a asociațiilor obștești din Moldova și criteriile pe baza cărora se eliberează asemenea certificate.
- În ziua de 10 noiembrie, Igor Boțan a vorbit în direct în cadrul emisiunii “Vocea Civică”, pregătită în comun de IFES-Moldova și LADOM. Dat fiind că emisiunea era dedicată Zilei internaționale a tineretului, el a abordat diferite probleme legate de drepturile electorale, sociale și politice ale tineretului și modului în care acestea trebuie exercitate într-o democrație autentică. De asemenea, Igor Boțan a vorbit despre rezultatele conferinței anuale (6-8 octombrie) a Asociației funcționarilor electorali din Europa Centrală și de Est (ACEEEO) din Bratislava la care a participat și Vicepreședintele Comisiei Electorale Centrale din Moldova, Nicolae Televco.

- În ziua de 11 noiembrie, reprezentantul IFES-Moldova a participat la inaugurarea programului *Școli electorale* organizate de asociațiile obștești “Stelele Europei” și “CDM XXI”. Scopul acestei școli este de a instrui “aripile tinere” ale partidelor politice. Organizatorii acestei reuniuni au solicitat asistență din partea IFES în ceea ce privește organizarea unor seminarii și cursuri de instruire privitoare la drepturile electorale și exercitarea lor, sistemele electorale, organizarea și desfășurarea alegerilor, monitorizarea alegerilor, doctrinele politice etc. Începând cu 11 noiembrie, IFES-Moldova și asociația obștească “Stelele Europei” organizează împreună în fiecare joi un seminar în cadrul programului *Școli electorale* pe teme menționate mai sus.

Aspect de la un seminar din cadrul programului “Școli electorale”

- În perioada 10-13 noiembrie, Dorin Tudoran, directorul biroului IFES-Moldova, și Ina Gutium, asistentă de programe a IFES-Moldova, au participat la lucrările celei de a 6-a ediții a Forumului Organizațiilor Neguvernamentale din România care s-au desfășurat la Sinaia. La forum au mai participat înalte oficialități române, reprezentanți ai unor organizații și organisme internaționale care desfășoară activități pe teritoriul României etc.
- În ziua de 9 decembrie, Igor Boțan a participat la ședința Comisiei de certificare a utilității publice a asociațiilor obștești de pe lângă Ministerul Justiției. Comisia a deliberat să se acorde asemenea certificate următoarelor organizații: Federația de box din Moldova, Asociația de cooperare culturală Italia-Moldova, “Nordul Moldovei”, “Salvați copiii”, Societatea poloneză din Moldova, Clubul de fotbal “Petroclub” și Clubul de judo din municipiul Hîncești, Asociația de tineret “Alternativa” și Asociația vânătorilor și pescarilor din Moldova.■

Institutul de cercetare a dezvoltării omului "TIT" (ICEDO)

este o organizație neguvernamentală, apolitică, necomercială, care a fost creată în 1997 în orașul Cricova la inițiativa unui grup de specialiști în domeniul dezvoltării umane și economico-judiciare.

Vocea Civică

Volumul 5, Nr.6 (27) Noiembrie-Decembrie 1999

Editor

IFES-Moldova
Str. George Meniuc, nr. 3
MD2009 Chișinău, Moldova

Tel.: 733255, 731477

Fax: 733621

E-mail: office@ifes.moldnet.md

IFES-Moldova

Director
Dorin Tudoran

Coordonator principal
de programe

Igor Boțan

Coordonator
financiar-administrativ

Victor Gane

Coordonator Centrul
de resurse/Machetare

Tamara Chitoroagă

Coordonator de program

Gabriel Mumjiev

Asistent/Relații cu publicul

Ina Gutium

Șofer/Curier

Andrei Bardari

Programul IFES în Moldova este
finanțat de Agenția Statelor Unite
pentru Dezvoltare Internațională,
USAID

Direcții prioritare de activitate

- efectuarea unor cercetări științifice în domeniul dezvoltării umane, economice și judiciare ;
- organizarea de cursuri de instruire, seminarii, conferințe și oferirea unor consultații profesionale;
- ridicarea nivelului de angajare a populației în câmpul muncii;
- dezvoltarea relațiilor internaționale.

Activități

Pentru a asigura accesul tinerilor, organelor de administrare publică locală, profesorilor din instituțiile de învățământ din or. Cricova la informația oferită de rețeaua globală a Internetului institutul a desfășurat în perioada 22.09.97-30.09.98 un proiect al cărui scop a fost crearea unui centru de instruire în domeniul computerelor. Acest proiect a fost desfășurat în cadrul programului "Dezvoltarea comunicării pentru ONG-urile din Moldova" al ICEDO.

Pentru a asigura accesul populației din orașul Cricova la informația economico-juridică, precum și instruirea economică și juridică a persoanelor interesate, institutul a desfășurat în perioada 01.09.98-01.09.99 un proiect al cărui scop a fost crearea unui birou de consultații economice și juridice.

Toate aceste proiecte a fost finanțate de către fundația EURASIA din mijloacele oferite de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Începînd cu luna aprilie a anului 1998, ICEDO editează revista "The NGOs World" care apare atît în versiunea electronică, cît și cea tipărită. Scopul revistei este de a oferi o imagine generală despre sectorul neguvernamental, misiunea lui, problemele cu care acesta se confruntă și realizările sale. Deviza revistei este "Cultură liberă, societate liberă, știință liberă".

Adresa: Str. 31 august, bloc 5, bir.12, MD 2084, or. Cricova

Tel.: 348 653, **E-mail:** info@irhd.md

Opiniile exprimate în articolele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al Vocii Civice. Întreaga responsabilitate pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.